

INTRODUCCIÓ

En va a mon dolç país en ales jo em transport,
e veig del Llobregat la platja serpentina,
que, fora de cantar en llengua llemosina,
no em queda més plaer, no tinc altre conhort.

Bonaventura Carles ARIBAU, *La Pàtria*.

El delta del Llobregat és un dels territoris més fascinants de la geografia catalana. Malgrat la seva proximitat a la ciutat de Barcelona, ha estat un lloc remot i desconegut fins ben recentment a causa de les seves dures condicions de vida —que mantenien una baixíssima densitat de població— i de la manca d'infraestructures de comunicació —que el feien pràcticament inaccessible durant bona part de l'any. Com totes les zones humides, però, el delta del Llobregat ha estat un brollador de vida, com ho prova el fet que els seus abundosos recursos naturals (sal, pastures, canyís, fusta, pinyons, caça, pesca, etc.) han estat explotats intensament pels seus habitants i pels dels pobles limítrofs des de temps immemorials. Així, els humans han mantingut una relació ambivalent amb el Delta, proveïdor de riqueses, però alhora responsable de moltes de les seves desgràcies, que sovint arribaven en forma de temporals, inundacions o episodis de malària.

Aquest territori remot, abundant de vida i alhora perillós, ha fascinat també la comuni-

tat naturalista, que s'hi ha atansat reiteradament, tot i que mai d'una manera prou sistemàtica, fins gairebé l'acabament del segle xx. Per aquest motiu, el delta del Llobregat ha estat un dels territoris menys coneguts des del punt de vista naturalista, i no ha disposat mai d'una relació exhaustiva dels seus valors naturals i del seu estat de conservació, tot i ser la tercera zona humida litoral de Catalunya. Cal tenir present que fa gairebé quaranta anys que la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN) publicà el llibre *Els sistemes naturals del delta de l'Ebre* (1977) i més de vint que publicà *Els sistemes naturals dels aiguamolls de l'Empordà* (1994).

Amb aquesta obra que presentem, la ICHN pretén esmenar aquesta mancança i completar també la trilogia de la sèrie «Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural» dedicada als sistemes naturals de les principals zones humides litorals de Catalunya. La seva realització arriba, a més, en un moment oportú, tot esperant que no sigui massa tard, amb un delta en procés d'urbanització i de colonització per les infraestruc-

tures de transport (port, aeroport, xarxes viàries i ferroviàries diverses) i objecte de forts interessos especulatius que el cobegen com a àrea residencial, industrial, turística i d'activitats logístiques de primer ordre. Per tant, amb aquesta obra, la ICHN recupera la seva vocació de servir a la catalogació, la divulgació i la conservació d'espais emblemàtics amenaçats, tal com va fer amb els dos volums abans esmentats, però també amb el seu treball de referència *Natura, ús o abús?* (1976). I ho fa, com sempre ha fet, reunint l'activitat de naturalistes molt diversos, alguns propis de l'àmbit acadèmic, altres de l'àmbit professional i, molts, afeccionats i prouds. Tots ells, i són més de cinquanta, han participat d'una manera altruista en la realització de l'obra. Els redactors dels primers volums de la sèrie «Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural» poc es devien pensar que gairebé quaranta anys més tard encara seria necessari que una entitat com la ICHN hagués de continuar promovent l'estudi de determinats espais naturals a partir del treball desinteressat dels experts que hi participen, cosa impensable en molts altres col·lectius professionals.

Així doncs, aquesta obra reivindica una manera de fer que pot esdevenir cabdal, si no l'única possible, per a la catalogació de la informació sobre els nostres sistemes naturals. Perquè, de fet, seguim sense disposar de cap programa d'obtenció sistemàtica de dades dels diferents components del medi natural a Catalunya. En uns temps dominats per la tirania de l'Science Citation Index, constatem que encara hi ha espai per a una recerca local, participativa i sense ànim de lucre, amb poca o gens transcendència en els currículums dels investigadors participants i feta en la llengua del país. I és per aquest motiu que s'ha d'agrair especialment la feina desinteressada dels experts que han col·laborat en els diversos capítols d'aquesta publicació. Cal també destacar la implicació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat, que contribuï activament en la posada en marxa dels treballs inicials, i sobretot de l'Institut d'Estudis Ca-

talans, que ha donat el seu suport a l'obra a través d'un projecte de recerca específic de la Secretaria Científica i de la Secció de Ciències Biològiques.

L'obra que teniu a les mans, com el Delta mateix, és el resultat d'un conjunt de processos d'alluvió. Els diversos capítols mantenen una estructura bàsica relativament semblant, tot deixant llibertat als autors per a modificar-la en funció de les seves necessitats o, per què no dir-ho, dels seus interessos. S'ha fet un esforç especial per ser sintètics, organitzant les llistes d'organismes en annexos i confeccionant un catàleg de biodiversitat específic que acompanya l'obra. També s'ha posat èmfasi en els aspectes de conservació i en el tractament cartogràfic de la informació, tal com creiem que toca en els temps actuals.

Hi podem reconèixer quatre capítols inicials dedicats a la presentació del context general del Delta, actual i històric, i al funcionament dels seus sistemes naturals. Els segueixen setze capítols dedicats a diversos grups d'organismes, amb una certa sistemàtica, però amb un èmfasi en els grups més nombrosos o desconeguts, com és el cas dels invertebrats. Això ha permès reunir un catàleg d'espècies molt nombrós, de gairebé 4.600 tàxons. En aquests capítols es resumeixen les dades relatives a la riquesa i la composició de cada grup i al seu estat de conservació, amb aproximacions metodològiques molt diverses, i es destaquen, en forma de quadres o apartats curts, alguns dels elements que, a criteri dels autors, ho mereixen. L'obra continua amb un parell de treballs destinats a avaluar les diverses iniciatives de conservació i els reptes actuals i futurs als quals s'enfronta aquest territori. I acaba amb un tribut als nostres predecessors: aquells naturalistes que, d'una manera molt més precària que nosaltres, van ser els primers a treure el cap pel Delta i a catalogar-ne la biodiversitat. En són alguns exemples Jaume Almera, Oriol de Bolòs, Ramon Margalef o els germans Salvador i Josep Maluquer, entre tants d'altres.

Tots els qui hem participat en aquesta obra esperem, per sobre de tot, que sigui un treball útil i que el nostre esforç serveixi per a contribuir a la conservació a llarg termini d'aquest territori. I amb aquesta tasca volem retre homenatge a Maria Rieradevall Sant (1960-2015), ecòloga coautora de dos dels

treballs que s'hi recullen i recentment traspasada. Que sigui en reconeixement teu, Maria.

JOSEP GERMAIN

JOAN PINO

Delta del Llobregat, abril de 2016